

Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb

Úspechy, výzvy a hlavné výsledky za rok 2016

Hlavné body z výročnej správy riaditeľky

Tento stručný prehľad obsahuje malý výber kľúčových činností z roku 2016 a v žiadnom prípade nepredstavuje celý rozsah úspechov a výsledkov, ktoré centrum ECDC dosiahlo v roku 2016.

Podrobný pohľad na rozsah činností centra ECDC, jeho organizačné a administratívne štruktúry a jeho pracovný plán sa nachádza v neskrátenej verzii výročnej správy.

<https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/annual-report-director-2016.pdf/>

Navrhovaný citát:

Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb. Úspechy, výzvy a hlavné výsledky za rok 2016: hlavné body z výročnej správy riaditeľky Štokholm: ECDC; 2017.

ISBN 978-92-9498-132-5

ISSN 2529-6140

doi 10.2900/962480

Katalógové číslo TQ-AX-17-001-SK-N

© Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb, 2017.

Všetky fotografie © ECDC okrem iStock: titulná strana (uprostred), strana 4 (vpravo hore), strana 6 (dole); NIH 3D Print Exchange, National Institutes of Health: strana 24 (vľavo hore)

Reprodukcia je povolená pod podmienkou uvedenia zdroja.

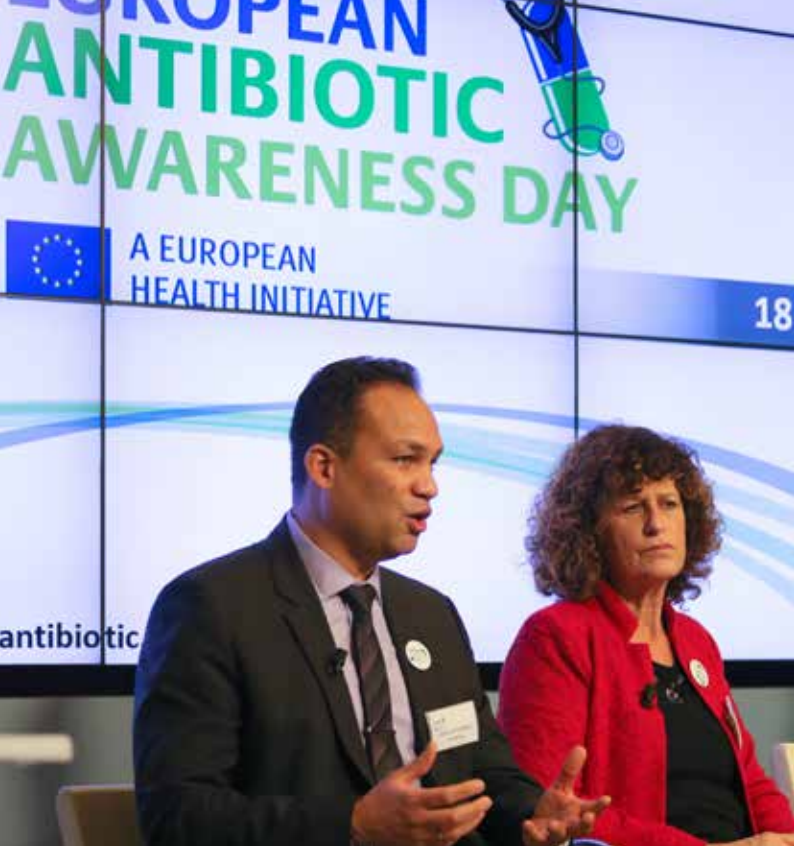
Fotografie použité v tejto publikácii, ktoré sú chránené autorským právom, nemôžu byť použité na iné účely než v tejto publikácii bez výslovného súhlasu majiteľa autorských práv.

Úspechy, výzvy a hlavné výsledky za rok 2016

Hlavné body z výročnej správy riaditeľky

Obsah

Predslov	5
Úvod	5
Sledovanie infekčných ochorení	7
Ochrana zdravia v Európe – programy centra ECDC týkajúce sa ochorení	8
Program ARHAI: antimikrobiálna rezistencia a infekcie spojené so zdravotnou starostlivosťou	9
Program EVD: novovznikajúce choroby a choroby prenášané vektormi	11
Program FWD: choroby prenášané potravou a vodou a zoonózy	13
Program HSH: HIV, sexuálne prenosné infekcie a vírusová hepatitída	15
Program IRV: chrípka a ostatné respiračné vírusy	17
Program TB: tuberkulóza	19
Program VPD: choroby preventabilné očkovaním	21
Komunikácia a odborná príprava: šírenie informácií, odovzdávanie znalostí	23
Dôsledný dohľad: ostražitosť pred ochoreniami	25
Centrum ECDC v čísloch	26

Predslov predsedu správnej rady

Rok 2016 bol poznačený dvomi významnými udalosťami, pri ktorých centrum ECDC poskytlo Európskej komisii a členským štátom EÚ veľmi cennú podporu.

Prvou bol náhly výskyt ohniska ochorenia vyvolaného vírusom Zika, v dôsledku ktorého bolo centrum ECDC vyťažené úlohami v oblasti sledovania ochorenia, hodnotenia rizík a vypracovania materiálov o prípravivosti.

Druhou udalosťou bol rozsiahly výskyt ohnísk salmonelózy vo viacerých krajinách, ktoré boli zistené vďaka novým štandardným protokolom sekvenovania celého genómu (WGS), čím sa opäť potvrdil význam WGS pre surveillance ochorení. Európska komisia a členské štáty rýchlo zaviedli prijaté protopatrenia, a tým prispeli k výraznému zníženiu výskytu salmonelózy v Európe.

V roku 2016 správna rada pokračovala v monitorovaní vykonávania odporúčaní Rady, ktoré boli vydané po externom vyhodnotení práce centra ECDC z roku 2015. Zavedenie týchto odporúčaní do praxe činnosť centra v nadchádzajúcich rokoch ďalej posilní.

Chcel by som využiť túto príležitosť a poďakovať sa bývalej podpredsedníčke Tiinu Aro za jej oddanú činnosť v uplynulých štyroch rokoch. Za novú podpredsedníčku správnej rady bola zvolená Anni-Riitta Virolainen-Julkunen.

Na záver by som sa chcel poďakovať Andrei Ammonovej, ktorá počas uplynulých dvoch rokov úspešne viedla toto centrum a ktorá sa neustále snaží o to, aby výsledky centra spĺňali a prekračovali očakávania. Výsledky uverejnené v tejto správe sú dôkazom jej schopnosti úspešne viesť toto centrum.

*Daniel Reynders,
predseda správnej rady centra ECDC
24. februára 2017*

Úvod riaditeľky

Rok 2016 bol pre centrum ECDC ďalším náročným rokom. Počas celého roku centrum ECDC poskytovalo Európskej komisii, Parlamentu a členským štátom vedeckú a technickú podporu. Uvediem len jeden príklad za všetky: v priebehu roka centrum ECDC odpovedalo na 41 formálnych žiadostí Komisie, z ktorých 19 preposlali členovia Európskeho parlamentu.

Počas celého roka 2016 sa všetka pozornosť našich vedcov sústreďovala na výskyt ohniska ochorenia vyvolaného vírusom Zika. Centrum ECDC vydalo množstvo hodnotení rizík súvisiacich s vírusom Zika, spolupracovalo s organizáciou WHO a Centrom pre kontrolu chorôb (CDC) USA na poskytovaní poradenstva ohľadne cestovania do oblastí postihnutých vírusom Zika, vydalo definíciu prípadu vírusovej nákazy Zika a preskúmalo opatrenia na reguláciu komárov.

Podpísaním nájomnej zmluvy sme urobili významný krok smerom k presťahovaniu sa do novej budovy. Takisto sme dokončili pracovné programy centra ECDC na roky 2017 a 2018, vypracovali posúdenie prevencie prenosných ochorení v EÚ, vyhodnotili európsku infraštruktúru v oblasti mikrobiológie, odhalili dôvody, ktoré sa skrývajú za váhaním spojeným s očkovaním, a pracovali na stratégiách celoživotného očkovania.

Dôležitým aspektom práce centra ECDC je posudzovanie epidemického potenciálu vzniku ohnísk ochorení v EÚ a mimo nej. Centrum ECDC sa z tohto dôvodu zúčastnilo na prvej misii novozaloženého európskeho lekárskeho zboru: v máji 2016 experti z centra ECDC vycestovali do Angoly, aby posúdili dôsledky ohniska angolskej žltej zimnice pre občanov EÚ.

Už sú tomu skoro dva roky, čo som sa ujala funkcie výkonnej riaditeľky. Chcela by som sa poďakovať správnej rade a poradnému fóru za dôveru, ktorú mi prejavili, za neoceniteľnú radu a ich neochvejnú podporu, ktorú poskytujú tomuto centru.

*Andrea Ammon,
výkonná riaditeľka centra ECDC.
27. februára 2017*

Vľavo hore a dole: Centrum ECDC už deviaty rok organizuje Európsky deň zvyšovania povedomia o antibiotikách. Projekt získal Cenu EÚ v oblasti zdravia za rok 2016.

Hore uprostred: Misia EÚ zameraná na hodnotenie verejného zdravia v Angole: centrum ECDC sa po dohode s angolskou vládou a v úzkej spolupráci so Svetovou zdravotníckou organizáciou pripojilo v rámci európskeho lekárskeho zboru k tímu expertov z oblasti medicíny a verejného zdravia.

Sledovanie infekčných ochorení

Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb (ECDC), ktoré bolo zriadené v roku 2005 a má sídlo v Štokholme vo Švédsku, je agentúrou Európskej únie zodpovednou za posilňovanie ochrany Európy pred infekčnými ochoreniami. Centrum ECDC identifikuje, posudzuje a oznamuje aktuálne a vznikajúce ohrozenia ľudského zdravia, ktoré predstavujú infekčné ochorenia. Takisto podporuje členské štáty Európskej únie v ich úsilí pripraviť sa a reagovať na tieto ohrozenia. Centrum poskytuje vedecké poradenstvo členským štátom EÚ/EHP a je dôveryhodným zdrojom informácií a zdrojov vo všetkých oblastiach súvisiacich s verejným zdravím.

K 31. decembru 2016 malo centrum ECDC 260 stálych zamestnancov, ktorí pôsobili v oblasti surveillance ochorení, zisťovania ohnisk ochorení, vedeckého poradenstva, informačných technológií, komunikácie a administratívy.

V roku 2016 centrum disponovalo základným rozpočtom vo výške 58,36 mil. EUR.

Surveillance ochorení

Jednou z hlavných silných stránok centra ECDC je jeho schopnosť rýchlo reagovať na meniacu sa epidemiológiu infekčných ochorení. Centrum prevádzkuje a udržiava tri systémy a každý z nich je nevyhnutný pre jednu konkrétnu oblasť kontroly ochorení: EWRS (varovania pri zistení hrozieb), EPIS (epidemické spravodajstvo) a TESSy (surveillance ochorení).

Systém včasného varovania a včasnej reakcie (EWRS) je dôverný systém, ktorý umožňuje členským štátom a Európskej komisii spoločne využívať informácie a posilať upozornenia o udalostiach týkajúcich sa zdravia s možným vplyvom na úrovni EÚ a koordinovať opatrenia v oblasti reakcie, ktoré sú potrebné na ochranu verejného zdravia. Systém sa úspešne používa od roku 1998, pričom centrum ECDC je do tohto systému zapojené od apríla 2005. Svoju užitočnosť opäť ukázal v roku 2016, kedy sa zaznamenal výskyt ohniska vírusu Zika.

Informačný systém epidemických informácií (EPIS) je bezpečná webová komunikačná platforma, ktorá umožňuje medzinárodnú výmenu epidemiologických informácií, ktoré by mohli ako prvé signalizovať vznik ohnisk infekčných ochorení.

Európsky systém surveillance (TESSy) je veľmi pružný systém databáz na zhromažďovanie údajov o ochoreniach. Krajiny EÚ/EHP pravidelne hlásia údaje o infekčných ochoreniach do systému TESSy. Údaje sa používajú pri zostavovaní správ o surveillance a pre interaktívny *Atlas surveillance infekčných ochorení* centra ECDC.

Okrem toho centrum ECDC podporuje prácu Európskej komisie a členských štátov vo Výbore pre zdravotnú bezpečnosť EÚ na zaistenie stáleho toku informácií o najnovšom vývoji a zabezpečenie synchronizácie opatrení v oblasti verejného zdravia.

Hore vľavo: Pacient-bezdomovec s tuberkulózou diskutuje o svojej röntgenovej snímke so zdravotníckym pracovníkom v Paríži vo Francúzsku. Od prípadových štúdií centra ECDC o zásahoch k zyládnutiu tuberkulózy u zraniteľných skupín.

Hore uprostred: Kateřina Konečná (GUE/NGL, Česká republika), členka centra ECDC pre styk s Výborom ENVI Európskeho parlamentu, navštívila centrum 14. júna 2016

Hore vpravo: Centrum pohotovostných operácií, ECDC

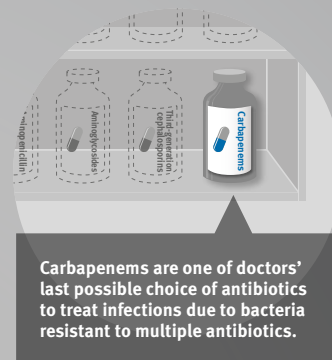
Vpravo uprostred: Odborník z centra ECDC Josep Jansa na stretnutí so zdravotníckymi pracovníkmi v Angole

Dole: Komár z rodu Aedes pri saní krvi

Growing resistance to last-line antibiotics

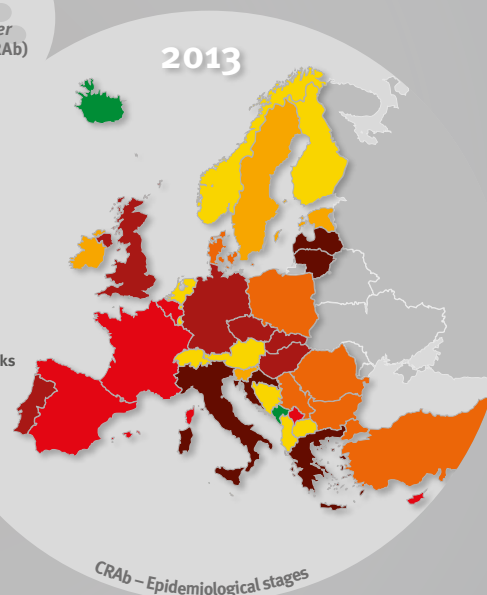
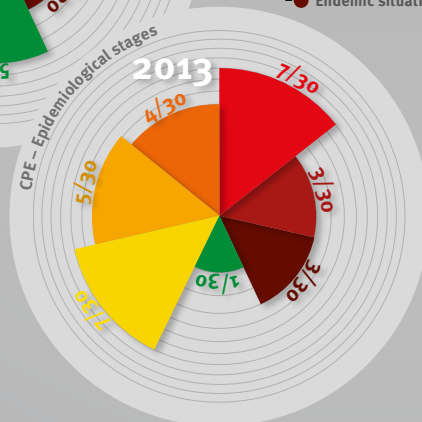
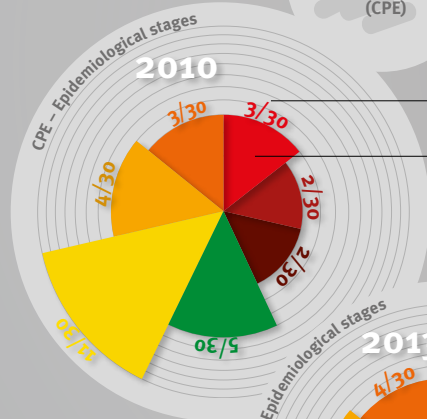
Carbapenems are a major last-line class of antibiotics to treat bacterial infections. The spread of carbapenem-resistant infections is a threat to healthcare and patient safety in Europe as it seriously curtails the ability to cure infections.

Each year, 30 EU/EEA countries report data on antimicrobial resistance to the European Antimicrobial Resistance Surveillance Network (EARS-Net) and on antimicrobial consumption to the European Surveillance of Antimicrobial Consumption network (ESAC-Net). Both networks are hosted at ECDC. For the first time, 18 countries reported data on *Acinetobacter* spp. to EARS-Net. In addition, experts in 38 European countries participated in the European Survey on Carbapenemase-Producing *Enterobacteriaceae* (EuSCAPE) done for ECDC by the University Medical Centre Groningen, in the Netherlands.

Carbapenemase-producing *Acinetobacter baumannii* (CRAB)

Carbapenem-resistant *Enterobacteriaceae* (CPE)

13/38
countries reported an **uncertain** stage

25/38
countries reported a **certain** stage

Ochrana zdravia v Európe – programy centra ECDC týkajúce sa ochorení

Program ARHAI: antimikrobiálna rezistencia a infekcie spojené so zdravotnou starostlivosťou

Podľa štúdie vedcov z centra ECDC z roku 2016 záťaž vyplývajúca z infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou v Európe je extrémne vysoká. V štúdií sa uvádza, že kombinované zdravotné zaťaženie zo šiestich najrozšírenejších infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou je vyššie ako celková záťaž z 32 prenosných ochorení zahrnutých do nedávnej štúdie BCoDE (*Burden of Communicable Diseases in Europe 2009 – 2013* (Záťaž z prenosných ochorení v Európe v rokoch 2009 – 2013)).

V roku 2016 bol takisto uverejnený prospektívny európsky prieskum centra ECDC o baktériách z čeľade Enterobacteriaceae produkujúcich karbapenemázu. Na základe údajov zo 455 nemocníc v 36 krajinách prieskum poukázal na to, že baktériou *K. pneumoniae* alebo *E. coli* produkujúcich karbapenemázu sa nakazilo v priemere 1,3 pacienta na 10 000 hospitalizovaných pacientov.

V roku 2016 centrum ECDC rozšírilo svoj zoznam on-line zdrojov na účely prevencie a kontroly antimikrobiálnej rezistencie a infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou s cieľom zlepšiť výmenu osvedčených postupov.

Viac ako 40 krajín z celej Európy sa 18. novembra zúčastnilo na deviatom Európskom dni zvyšovania povedomia o antibiotikách (EAAD). Tento deň sa niesol v znamení národných podujatí, ktoré boli podporené kampaňou o obozretnom používaní antibiotík v krajinách EÚ. Ešte predtým bola projektu EAAD na Európskom zdravotnom fóre Gastein 28. septembra udelená prestížna Cena EÚ v oblasti zdravia.

Centrum ECDC naďalej pôsobí ako hlavný prispievateľ pre Transatlantickú pracovnú skupinu pre antimikrobiálnu rezistenciu (TATFAR), ktorá bola vytvorená v roku 2009 s cieľom zlepšiť spoluprácu medzi USA a EÚ v tejto oblasti.

Vlavo: Infografika centra ECDC o antibiotikách poslednej línie

Zika virus is transmitted to people through the bite of an infected *Aedes* mosquito. But there are other, although rare, modes of transmission.

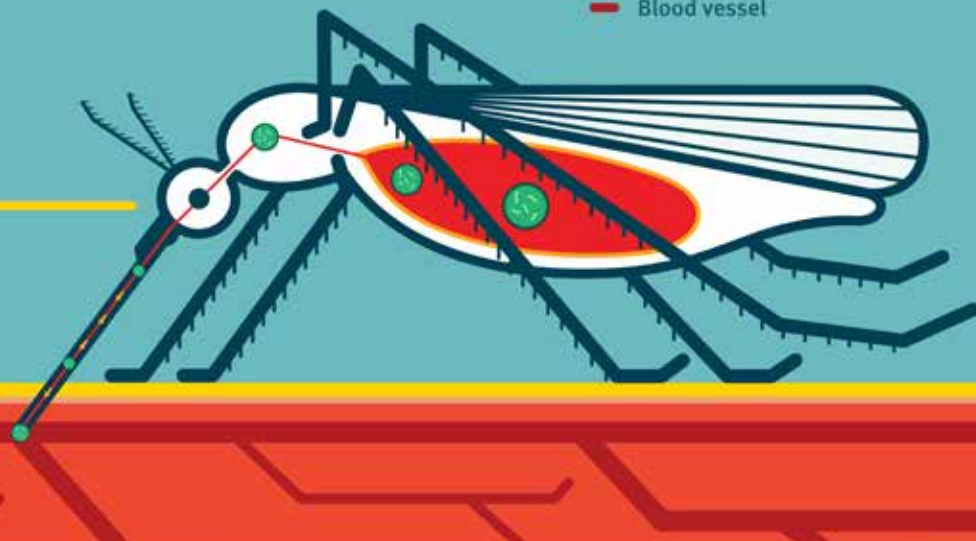
Local transmission could occur in continental Europe during the summer in areas where the tiger mosquito (*Aedes albopictus*) is present – if the Zika virus is imported by travellers.

Mosquito-borne transmission

The mosquito gets infected by biting a person who has the Zika virus in his or her blood. Over the next several days, the mosquito can become infectious and transmit the Zika virus to healthy people by biting them.

Zika virus
Blood vessel

Program EVD: novovznikajúce choroby a choroby prenášané vektormi

Po rozšírení ohnísk vírusu Zika sa do popredia epidemiologického výskumu dostali choroby prenášané komármi. V rámci reakcie sa vykonávali rôzne činnosti od vypracovania hodnotení rizík až po kategorizáciu krajín na poskytovanie poradenstva v oblasti cestovania. Ďalšie aspekty práce zamerané na vírus Zika zahŕňali definície prípadov, plány pripravenosti a prehľad literatúry o opatreniach na kontrolu vektorov pre druhy komárov *Aedes aegypti* a *Aedes albopictus*.

Výskum sa zameriaval aj na západonílsku horúčku. Centrum ECDC začalo pracovať na modelovacom nástroji pre stratégie regulácie vektorov západonílskej horúčky v Európe. Surveillance západonílskej horúčky bol ďalej posilnený pridaním údajov a máp v reálnom čase do on-line *Atlasu surveillance infekčných ochorení* centra ECDC.

Mapy rozšírenia komárov, kliešťov a pakomárov na webovej stránke centra ECDC boli rozšírené a v súčasnosti zahŕňajú všetky krajiny oblasti Stredozemného mora.

Experti centra ECDC na ochorenia dokončili definíciu prípadu lymfatickej neuroboreliózy a predložili ju Európskej komisii. Takisto preskúmali viacero možností postupnej harmonizácie surveillance lymfatickej boreliózy v EÚ a identifikovali nedostatky v súčasných systémoch.

Pôvodnú sieť ENIVD v máji 2016 nahradila nová sieť laboratórií. Nová sieť – s on-line sloganom: „EVD LabNet is a European expert laboratory network for emerging viral diseases“ (EVD LabNet je európska sieť expertných laboratórií pre novovznikajúce vírusové ochorenia) – je financovaná centrom ECDC a pomáha pri včasnej detekcii a potvrdení novovznikajúcich ochorení vyvolaných vektormi.

EVD LabNet úzko spolupracuje s podobnými iniciatívami EÚ, aby zabránila prekrývaniu činností. V roku 2016 sa sieť prioritne zamerala na diagnostiku vírusu Zika.

Listeria monocytogenes in food in the EU in 2015

3.9%
of ready-to-eat
fish products were
L. monocytogenes positive

2.5%
of ready-to-eat
meat products were
L. monocytogenes positive

1.1%
of cheese were
L. monocytogenes
positive

Source: European Union summary report on trends and sources of zoonoses, zoonotic agents and food-borne outbreaks in 2015, published by EFSA and ECDC in 2016.

Program FWD: choroby a zoonózy prenášané potravou a vodou

Je známe, že ohniská ochorení prenášaných potravou a vodou sa ťažko sledujú a zisťujú. Keď rozsiahly výskyt ohnisk baktérie *Salmonella* v mnohých krajinách vyvolal medzi subjektmi v oblasti verejného zdravia obavy, experti na ochorenia prenášané potravou z centra ECDC pomáhali iniciovať spoluprácu v rámci celej EÚ s cieľom zistiť príčinu výskytu ohnisk ochorenia.

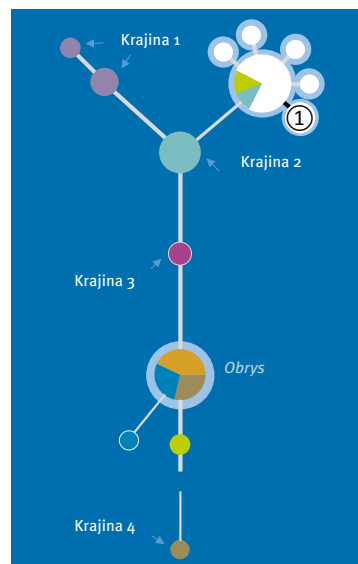
Už v ranej fáze výskytu ohnisk ochorenia experti v členských štátoch a v centre ECDC použili dve komplementárne metódy na sledovanie kmeňa *Salmonella*: sekvenovanie celého genómu a metódu MLVA. Metóda MLVA, alebo multilokusová analýza tandemových repetíc, je technika zisťovania profilu DNA, ktorá sa používa na genetickú analýzu niektorých mikroorganizmov. Sekvenovanie celého genómu sa používa na mapovanie celej sekvencie DNA genómu organizmu v jednom momente.

Počas vzniku ohnisk ochorenia spôsobeného baktériou *Salmonella* centrum ECDC ukázalo, že kombinácia tradičných metód detekcie signálu s genetickým prístupom výrazne zlepšuje detekciu a skúmanie vzniku ohnisk ochorení prenášaných potravou a vodou.

EPIS-FWD, pobočka Informačného systému epidemických informácií, uľahčuje skoré odhalenie a posúdenie cezhraničných a nadnárodných klastrov molekulárnej typizácie a vzniku ohnisk chorôb prenášaných potravou a vodou. V roku 2016 sa v systéme riešilo 47 *naliehavých prípadov*. Platforma v súčasnosti spája epidemiológov a mikrobiológov z 52 krajín z celého sveta.

Vľavo: *Listeria monocytogenes* v potrave, infografika centra ECDC

Centrum ECDC stále intenzívne pracuje na projekte ELiTE, ktorý je naďalej priekopníkom na poli chápania molekulárnej epidemiológie listeriózy.

Hore: Minimálne schémy rozvetvenia zobrazujú genetické vzťahy medzi izolátmi (kultúrami mikroorganizmov izolovanými na účely štúdie).

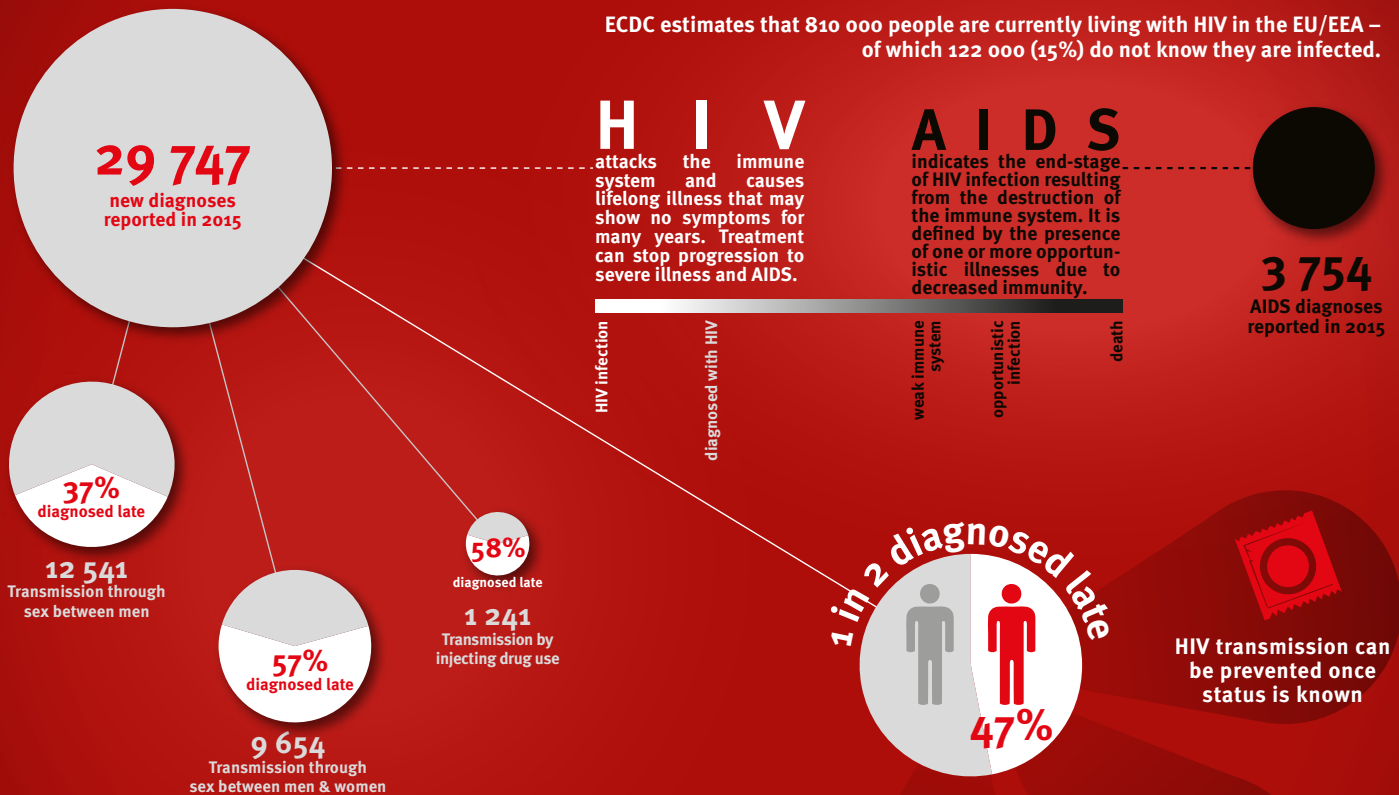
- Veľkosť kruhu predstavuje počet izolátov, ktoré majú podobný genomický profil.
- Kruhy s prstencom predstavujú cezhraničný výskyt epidémie.
- Dĺžkou a hrúbkou čiar sa označuje počet rozdielov medzi dvomi genomickými profilmi.
- Farby sa náhodne priradujú tak, aby zobrazovali pôvod izolátov – v našom príklade fialová predstavuje Krajinu 3.

HIV and AIDS in Europe

HIV infection remains of major public health importance in the European Union and European Economic Area (EU/EEA) as the HIV epidemic persists largely unchanged with annually around 30 000 newly reported diagnoses.

ECDC estimates that 810 000 people are currently living with HIV in the EU/EEA – of which 122 000 (15%) do not know they are infected.

Test & protect!

Early diagnosis helps to prevent further transmission and lowers the risk of severe health complications.

Find an HIV test centre: bit.ly/EuropeanTestFinder

Follow us on twitter: @ECDC_HIVAIDS

There is no cure for HIV: early diagnosis allows access to lifesaving treatment

Early diagnosis prolongs a healthy life and reduces healthcare costs

HIV transmission can be prevented once status is known

Program HSH: HIV, sexuálne prenosné infekcie a vírusová hepatitída

Siete pre vírus ľudskej imunodeficiencie (HIV) a sexuálne prenosné infekcií (STI) sa v marci 2016 stretli v Bratislave na spoločnom stretnutí s Regionálnym úradom WHO pre Európu s cieľom prediskutovať lepšie surveillance ochorení a osvedčené postupy v Európe.

Centrum ECDC predstavilo svoj nový modelovací nástroj HIV, ktorý využíva údaje zo surveillance HIV na odhad viacerých parametrov: ročného prírastku nových nakazení, priemerný čas medzi nakazením a diagnózou a počtu osôb, ktoré potrebujú liečbu. V dokumente, ktorý vychádza z údajov zo všetkých krajín EÚ, centrum ECDC odhaduje, že s vírusom HIV žije 810 000 osôb, pričom každá siedma osoba nevie o tom, že je HIV pozitívna.

Centrum ECDC pokračuje v koordinovaní surveillance HIV, STI a infekcií vírusovej hepatitídy na úrovni EÚ. Súhrnná výročná správa o surveillance HIV/AIDS v Európe, ktorá bola vypracovaná spoločne s Regionálnym úradom WHO pre Európu, bola uverejnená 1. decembra pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS.

Rezistencia kvapavky voči antibiotickej liečbe sa výrazne zvýšila. Tento trend potvrdila správa centra ECDC o sentinelovej surveillance rezistencie gonokokových mikroorganizmov.

Centrum ECDC uverejnilo dve výročné správy o surveillance hepatitídy B a C. V roku 2016 bola väčšina práce týkajúcej sa hepatitídy venovaná získavaniu alternatívnych zdrojov údajov, ktoré dokážu opísať záťaž spôsobenú hepatitídou, napr. prostredníctvom zostavenia protokolu o séroprevalencii hepatitídy C v Európe.

Na prediskutovanie možností surveillance rezistencie liekov voči HIV v Európe bolo zvolané stretnutie expertov. Prvý návrh bude uverejnený v roku 2017.

Experti z centra ECDC prispeli k štúdiu o determinatoch infekcie medzi osobami poskytujúcimi sexuálne služby, ktorá bola uverejnená v časopise *The Lancet HIV*. Predložila dôkazy o negatívnom vplyve kriminalizácie a reštriktívnej legislatívy na kontrolu prenosu HIV medzi osobami poskytujúcimi sexuálne služby.

Centrum ECDC pokračovalo v monitorovaní implementácie *Dublinského vyhlásenia o partnerstve v boji proti HIV/AIDS v Európe a Strednej Ázii* z roku 2004. V rámci tejto práce centrum uverejnilo správu a stručný dôkaz o preexpozícnej profylaxii pre prevenciu HIV v Európe.

V nadväznosti na žiadosti o technickú podporu centrum ECDC zorganizovalo misie do Chorvátska, Bulharska a na Maltu.

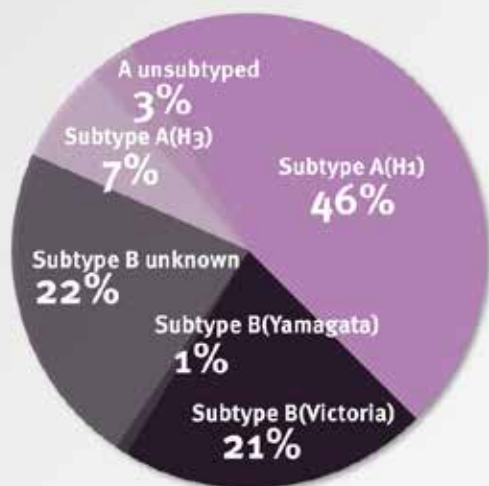
Centrum ECDC spolupracovalo s Európskou asociáciou pre štúdium pečene (*European Association of the Study of the Liver, EASL*) a Medzinárodnou úniou proti sexuálne prenosným infekciám (*International Union against Sexually Transmitted Infections, IUSTI*) na dvoch memorandách porozumenia, ktoré v budúcnosti umožnia realizovať spoločné programy.

Influenza in Europe

Season 2015–2016

Circulating viruses

Only sentinel specimens are included

Influenza intensity reported during the season

- High or very high intensity for 5 weeks or more
- High or very high intensity for 1 to 4 weeks
- Only low and medium intensity reported
- Only low intensity reported

- Cyprus
- Luxemburg
- Malta

Influenza trend

Lab test results from sentinel specimens, by week

Program IRV: chrípka a ostatné respiračné vírusy

Centrum ECDC a Regionálny úrad WHO pre Európu pokračovali v spoločnej surveillance chrípky. Jednou z mnohých činností v tejto oblasti bolo uverejnenie týždňového bulletinu o chrípke pre Európu počas chrípkovej sezóny (www.flunews-europe.org).

Na základe prieskumov realizovaných sieťou VENICE centrum uverejnilo správu o miere pokrytia a o odporúčaniach týkajúcich sa očkovania počas chrípkovej sezóny v členských štátoch EÚ.

Ostatné činnosti zahŕňali odbornú prácu v oblasti surveillance syncytiálnych vírusov, odhad záťaže spôsobenej ochorením pripísaným chrípke, posúdenie závažnosti pandemickej chrípky a podporu procesu WHO pre výber kmeňa očkovacej látky.

Zoonotické chrípkové vírusy a ďalšie novovznikajúce respiračné vírusy sa sledujú prostredníctvom funkcie epidemického spravodajstva centra ECDC. Centrum ECDC pravidelne posudzuje riziko, ktoré tieto vírusy predstavujú, a to najmä vtedy, ak sú nahlásené nezvyčajné alebo neočakávané prípady ochorenia u ľudí. V roku 2016 centrum ECDC uverejnilo šesť hodnotení rizík týkajúcich sa respiračných vírusov, napr. sezónnej chrípky, vysokopatogénnej aviárnej influenzy A(H5N8) a enterovírusu.

Centrum ECDC zorganizovalo odborný pracovný seminár o tom, ako dosiahnuť vyššiu mieru zaočkovanosťi proti chrípke u zdravotníckych pracovníkov. Na túto tému centrum spustilo modul elektronického vzdelávania, ktorý je určený v prvom rade odborníkom a vedúcim pracovníkom v oblasti verejného zdravia, a pre zdravotníckych pracovníkov vydalo doplnujúce materiály, ako sú letáky, plagáty a brožúry.

Vľavo: Prehľad sezónnej chrípky – infografika ECDC

Financovanie pre externú sieť I-MOVE naďalej pokračovalo. Sieť I-MOVE vypracúva odhady účinnosti očkovacích látok proti sezónnej chrípke. V roku 2016 centrum ECDC financovalo niekoľko nadnárodných štúdií o účinnosti očkovacích látok proti sezónnej chrípke používaných v Európe.

Centrum ECDC takisto iniciovalo verejné konzultácie s cieľom vyžiadať odborné posudky o prínosoch inhibítorov neuramidázy v prevencii a liečbe chrípky. Spätná väzba sa zapracuje do odborného posudku založenom na dôkazoch, ktorého uverejnenie je naplánované na jún 2017.

Centrum pokračovalo v podpore Európskej siete pre surveillance chrípky (*European Influenza Surveillance Network, EISS*) a Európskej siete referenčných laboratórií pre ľudskú chrípku (*European Reference Laboratory Network for Human Influenza, ERLI-Net*).

V novembri centrum ECDC navštívilo Island s cieľom preskúmať aktualizovaný plán pripravenosti krajiny na pandémiu.

Program TB: tuberkulóza

Tuberkulóza je hlavnou príčinou chorobnosti a úmrtnosti v Európe. Závaž spôsobená týmto ochorením je v populácii nerovnomerne rozšírená a líši sa v závislosti od pohľavia a sociálneho a ekonomického postavenia.

Na zdôraznenie tohto posolstva centrum ECDC uverejnilo nový usmerňovací dokument o tuberkulóze u zraniteľných a ťažko prístupných skupín, po ktorom nasledovala tlačová správa na rovnakú tému. Pokračujúce zameranie centra ECDC na elimináciu tuberkulózy v Európe ďalej preukázali tri prípadové štúdie, ktoré boli uverejnené ako príklady intervencií na zvládnutie tuberkulózy u zraniteľných skupín.

V rámci Svetového dňa tuberkulózy bola 24. marca predstavená spoločná výročná správa centra ECDC a úradu WHO pre Európu *Surveillance a monitorovanie tuberkulózy v Európe (Tuberculosis surveillance and monitoring in Europe)*.

V roku 2016 experti na tuberkulózu z centra ECDC predstavili prvú správu o molekulárnej surveillance multirezistentnej tuberkulózy a vypracovali príručku pre laboratóriá v EÚ, ktoré sa zaoberajú diagnostikou tuberkulózy.

Výmenné návštevy a odborná príprava pokračovali v piatich krajinách s vysokou prioritou podľa organizácie WHO: Bulharsko, Estónsko, Lotyšsko, Litva a Rumunsko.

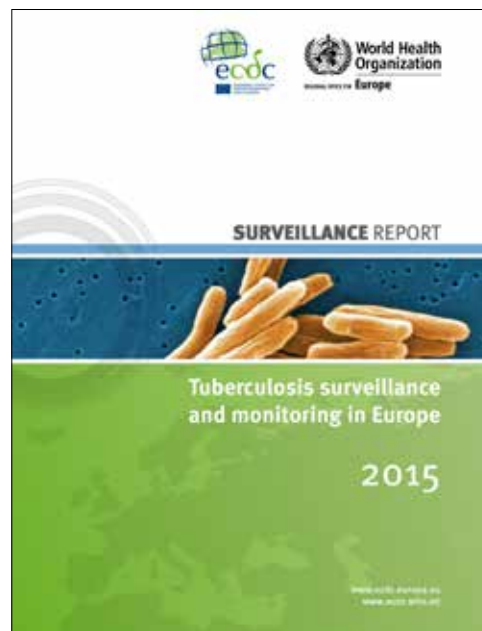
Všetky fotografie z prípadových štúdií centra ECDC o intervenciách na zvládnutie tuberkulózy u zraniteľných skupín.

Hore: Komunitný zdravotnícky pracovník a pacient bez domova s tuberkulózu, Paríž

Vľavo dole: „Don't miss this bus on the road to health (Nezmeškajte autobus na ceste k zdraviu)“ – pojazdná ordinácia zameraná na tuberkulózu v Londýne

Vpravo dole: Pacient s tuberkulózu v rómskej komunite, Slovensko

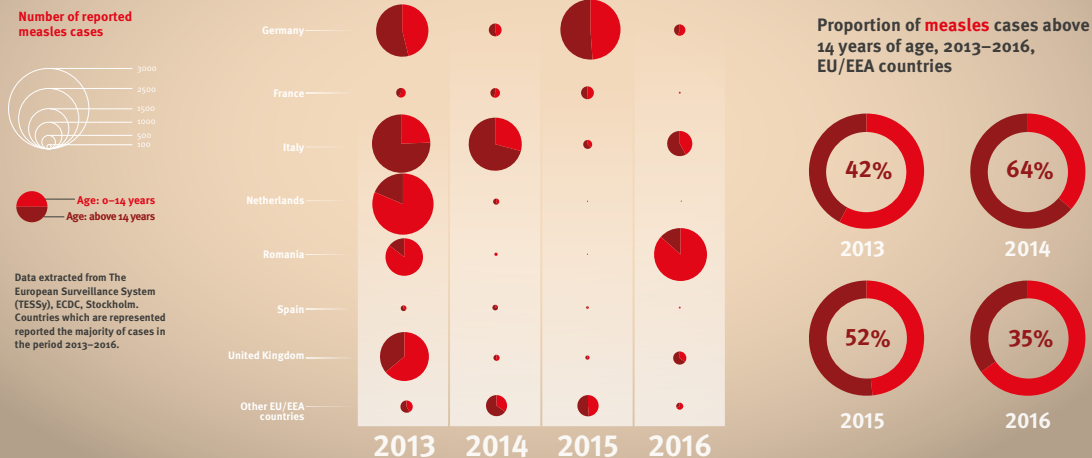
Vo vedeckých časopisoch bolo uverejnených jedenásť odborne recenzovaných vedeckých publikácií epidemiológov z centra ECDC. Témy sa týkali analýzy údajov o surveillance tuberkulózy, externých hodnotení kvality tuberkulózy a rezistencie voči liekom v Európe a výsledkov niekoľkých projektov centra ECDC.

Výročná správa centra ECDC o tuberkulóze sa uverejňuje v spolupráci s Regionálnym úradom WHO pre Európu

Measles affects all age groups

Measles is an acute, highly contagious disease capable of creating epidemics. It can be contracted at any age. **Infants and children** are often believed to be the only age groups affected by measles, but the disease also spreads among **teenagers and adults**. Vaccination is the best way to protect yourself and others against measles, regardless of age.

SURVEILLANCE REPORT

Measles and rubella monitoring

July 2016

Disease surveillance data: 1 July 2015 – 30 June 2016

Main developments

The ECDC measles and rubella monitoring report is published twice a year. The January issue reports on the previous calendar year, while the summer issue (July) focuses on the most recent measles and rubella season and presents the data collected over the past 12 months. Visualised measles and rubella data are available online through the [measles](#) [1] and [rubella](#) [2] pages of the ECDC Surveillance Atlas (updated monthly). In addition, ECDC produces monthly high-resolution measles [maps](#) [3].

Measles

- Between 1 July 2015 and 30 June 2016, 1 818 cases of measles were reported by 30 EU/EEA countries. Twenty-six countries reported consistently throughout this 12-month period.
- Italy accounted for 31% of all cases reported during this period.
- Measles is targeted for elimination in Europe. The measles notification rate was below the elimination target (one case per million population) in 19 of the 30 reporting countries. Eight of these 19 countries reported zero cases. Eleven reporting countries had a notification rate above this indicator, with Lithuania reporting the highest rate (16.8 cases per million population).
- The diagnosis of measles was confirmed by positive laboratory results (serology, virus detection or isolation) in 94% of all cases.

Program VPD: choroby preventabilné očkovaním

Pri príležitosti Európskeho imunizačného týždňa centrum ECDC uverejnilo dva usmerňujúce dokumenty: aktualizovanú verziu dokumentu s názvom „Let’s talk about protection“ (Porozprávajme sa o ochrane) (o imunizácii v detstve) a dokument s názvom „Let’s talk about hesitancy“ (Porozprávajme sa o váhaní) (o váhaní pri očkovaní). Tieto dokumenty doposiaľ prispôbilo na vnútroštátne použitie sedem krajín. Lokalizované verzie boli vydané v Rakúsku, Taliansku a Grécku.

Dramatický pokles miery zaočkovanosti proti ľudskému papilomavírusu (HPV) v niektorých členských štátoch prinútilo centrum ECDC iniciovať prácu na skúmanie dôvodov, prečo ľudia váhajú s očkovaním proti HPV a reagovať na obavy týkajúce sa bezpečnosti. Ako prvý krok centrum ECDC a medzinárodná Rada pre prevenciu a kontrolu HPV začali sledovať váhavosť s očkovaním proti HPV na sociálnych sieťach.

Centrum ECDC usporiadalo pracovný seminár na tému „Nájdenie rovnováhy pri celoživotnom očkovaní“ a iniciovalo projekt týkajúci sa pozorovanej záťaži spôsobenej chorobami preventabilnými očkovaním, u starších vekových skupín. V rámci projektu sa zhromažďujú údaje o záťaži spôsobenej chorobami preventabilnými očkovaním u dospelých s cieľom poskytnúť tvorcom politiky informácie o tom, ako by sa mohli vylepšiť programy očkovania a o tom, či by celoživotná imunizačná stratégia zabezpečila lepšiu ochranu v rámci Európy.

V roku 2016 centrum ECDC zdokonalilo systémy sentinelovej surveillance čierneho kašľa a invazívnych pneumokokových ochorení (IPD). Surveillance sa vykonáva prostredníctvom sietí nemocníc, v ktorých spoločne pracujú laboratórni odborníci, epidemiológovia a klinickí lekári, aby prípady čierneho kašľa a IPD rýchlo odhalili a diagnostikovali. Cieľom je sledovať vplyv a účinnosť očkovania a sledovať antimikrobiálnu rezistenciu a nahrádzanie sérotypu.

Centrum ECDC vyšetřovalo nedostatok vakcín proti čiernemu kašľu a svoje poznatky uverejnilo v rýchlom hodnotení rizík.

Zvýšený počet prípadov záškrtu v EÚ/EHP (70 prípadov v roku 2015 v porovnaní so 14 prípadmi v roku 2010) prinútilo centrum ECDC vypracovať rýchle hodnotenie rizík venované smrteľnému prípadu záškrtu v Belgicku a posúdiť dostupnosť antitoxínu záškrtu v Európe.

Centrum ECDC vypracovalo akčný plán, ktorým sa majú riadiť činnosti na eradikáciu detskej obrny a podporiť štáty Európy „bez detskej obrny“. Akčný plán sa zameriava na aspekty obmedzenia (napr. identifikáciu priestorov nevyhnutných pre poliovírus a zničenie všetkých zostávajúcich poliovírusov typu 2 uložených v laboratóriách).

Nástroj *EU Vaccine Scheduler* (Plánovač očkovaní EÚ) zostáva jednou z najnavštevovanejších funkcií na internetovom portáli centra ECDC (234 000 návštev v roku 2016, 54 000 individuálnych návštevnikov).

*Horé: Osýpky postihujú všetky vekové skupiny – infografika ECDC
Vľavo dole: Let’s talk about protection (Porozprávajme sa o ochrane) – vydanie z roku 2016
Vpravo dole: Monitorovacia správa centra ECDC o osýpkach a rubeole*

Hore vľavo: „Cenu EÚ v oblasti zdravia získava...“ Riaditeľka centra ECDC Andrea Ammon a expert na komunikáciu Giovanni Mancarella na Európskom zdravotnom fóre v Gasteine, Rakúsko.
 Hore uprostred: Certifikát o udelení ceny – Cena EÚ v oblasti zdravia, 2016
 Hore vpravo: Dostupné aj v tlačenej podobe: Správy centra ECDC
 Vpravo uprostred: Štipendisti programu EPIET, Spetses, Grécko
 Dole: Panelová diskusia – Európsky deň zvyšovania povedomia o antibiotikách 2016

Komunikácia a odborná príprava: šírenie informácií a odovzdávanie znalostí

Integrácia oznamovania rizík a plánovanie pripravenosti na národnej úrovni boli formálne stanovené v novej komunikačnej stratégii centra ECDC. Nová stratégia bude slúžiť ako základ úsilia centra ECDC v oblasti komunikácie v nadchádzajúcich rokoch.

V roku 2016 centrum ECDC uverejnilo celkom 158 správ vrátane 38 rýchlych hodnotení rizika a 69 správ surveillance.

Prítomnosť centra na sociálnych médiách sa v roku 2016 výrazne zvýšila, sčasti následkom silného záujmu o informácie centra týkajúce sa vírusu Zika.

Rok 2016 sa niesol v znamení 20. výročia časopisu *Eurosurveillance*, pri príležitosti ktorého sa konal vedecký seminár. V roku 2016 časopis dostal 864 príspevkov, z toho 234 dokumentov bolo publikovaných, čo predstavuje 20 % mieru akceptácie. Faktor vplyvu časopisu sa v roku 2016 zvýšil na 5,98, čo umiestňuje časopis *Eurosurveillance* medzi desať časopisov o infekčných ochoreniach s najvyšším faktorom vplyvu.

Program EPIET a jeho partnerský program EUPHEM boli začlenené do programu, ktorý je v súčasnosti známy pod názvom ECDC Fellowship Programme (Štipendijný program centra ECDC). Štipendijný program bude naďalej ponúkať dve rozdielne smerovania (epidemiológiu a mikrobiológiu v oblasti verejného zdravia), pričom budú mať spoločný logistický a organizačný rámec.

V dvojročných osnovách programu sa kladie jasný dôraz na pridelenie účastníkov do európskych inštitúcií verejného zdravotníctva, v ktorých sú kolegovia naplno ponorení do každodennej práce v oblasti verejného zdravia.

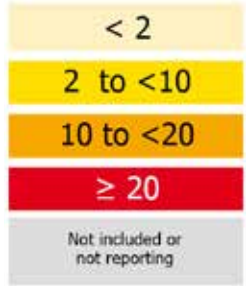
V roku 2016 bola prijatá skupina 28 štipendistov, zatiaľ čo 36 ich úspešne programy absolvovalo. Ku koncu roka bolo zapísaných 76 štipendistov (skupiny z rokov 2015 a 2016 dokopy). V rámci programu prebehlo 29 študijných návštev, zorganizoval sa úvodný kurz a vyučovalo sa sedem vzdelávacích modulov. Na terénnych prieskumoch sa zúčastnili všetci štipendisti.

V marci 2016 centrum ECDC podpísalo dohodu o spolupráci s ASPHER, Združením škôl verejného zdravotníctva (*Association of Schools of Public Health*) v európskom regióne. Združenie ASPHER zastupuje viac ako 100 škôl verejného zdravotníctva v Európe.

V prieskume medzi školami združenými v združení ASPHER sa skúmali oblasti spoločného záujmu v oblasti prenosných ochorení. Na základe toho bude v roku 2017 vykonané prvé mapovanie učebných osnov a vytvorená rozšírená sieť škôl, ktoré sa budú zapájať do množstva spoločných činností, ako sú medzifakultné výmeny a rozvoj kompetencií.

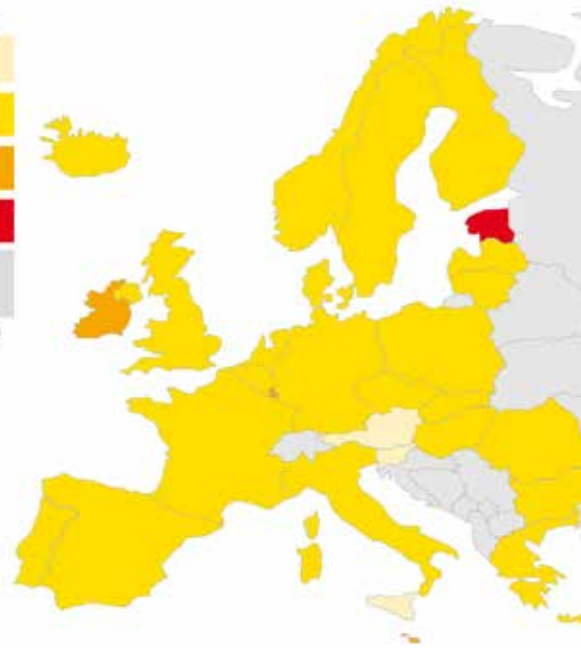

Rate per 100 000 population

EU/EEA rate 5.9 per 100 000*

Non-visible countries
Liechtenstein
Luxembourg
Malta

Dôsledný dohľad: ostrážitosť pred chorobami

Epidemické spravodajstvo a reakcia

Surveillance ochorení a ich sledovanie patria už od začiatku zriadenia centra ECDC medzi hlavné body jeho mandátu. Centrum považuje surveillance ochorení za kontextovú, a nie izolovanú disciplínu: centrum môže využiť svoj skutočný potenciál a zaujať pozíciu lídra v ochrane verejného zdravia v Európe len v kombinácii s inými funkciami v oblasti verejného zdravia, akými sú vedecké poradenstvo, pripravenosť, reakcia, odborná príprava a komunikácia v oblasti zdravia.

Počet rýchlych hodnotení rizika vypracovaných v roku 2016 dokazuje schopnosť centra ECDC rýchlo reagovať na epidemiologické hrozby: centrum ECDC v 38 publikovaných rýchlych hodnoteniach rizika poskytlo hodnotné základné informácie a komplexnú analýzu hrozieb.

Na svojej webvovej stránke centrum ECDC takisto uverejnilo 45 *epidemiologických aktualizácií*, z ktorých 39 sa týkalo vírusu Zika.

Centrum ECDC začalo revíziu metodológie a postupov rýchleho hodnotenia rizík s cieľom ďalej zlepšovať konzistentnosť metód a zaistiť zapojenie členských štátov a medzinárodných agentúr.

V spolupráci s WHO a Centrami USA pre kontrolu a prevenciu chorôb boli zrevidované a aktualizované kategórie krajín s výskytom vírusu Zika. Výsledky sa použili na vypracovanie máp rizík a poskytnutie poradenstva v oblasti cestovania.

Hore vľavo: Vírus Zika – model z 3D tlačiarne

Hore uprostred: Vedci z centra ECDC Josep Jansa a Ettore Severi sa v rámci misie v Angole pridali k tímu európskeho lekárskeho zboru

Hore vpravo: Mapa výskytu HIV

Vľavo uprostred: Fotografia zamestnancov centra ECDC

Dole: Diskusia počas každodenného stretnutia centra ECDC za okrúhlym stolom

Rozpočet centra ECDC na rok 2016

Celkový základný rozpočet: 58,36 mil. EUR

Dňa 23. mája 2016 Výbor pre rozpočet EÚ schválil financovanie nového sídla centra ECDC.

Po viac ako desiatich rokoch centrum ECDC opustí svoje pôvodné priestory a presťahuje sa do susednej štvrte Frösunda, ktorá je vzdialená 2,5 km od pôvodného sídla a 5 km severne od centra Štokholmu.

Prípravy na sťahovanie sa začali na konci roka 2016, pričom väčšina plánovania má prebehnúť v roku 2017.

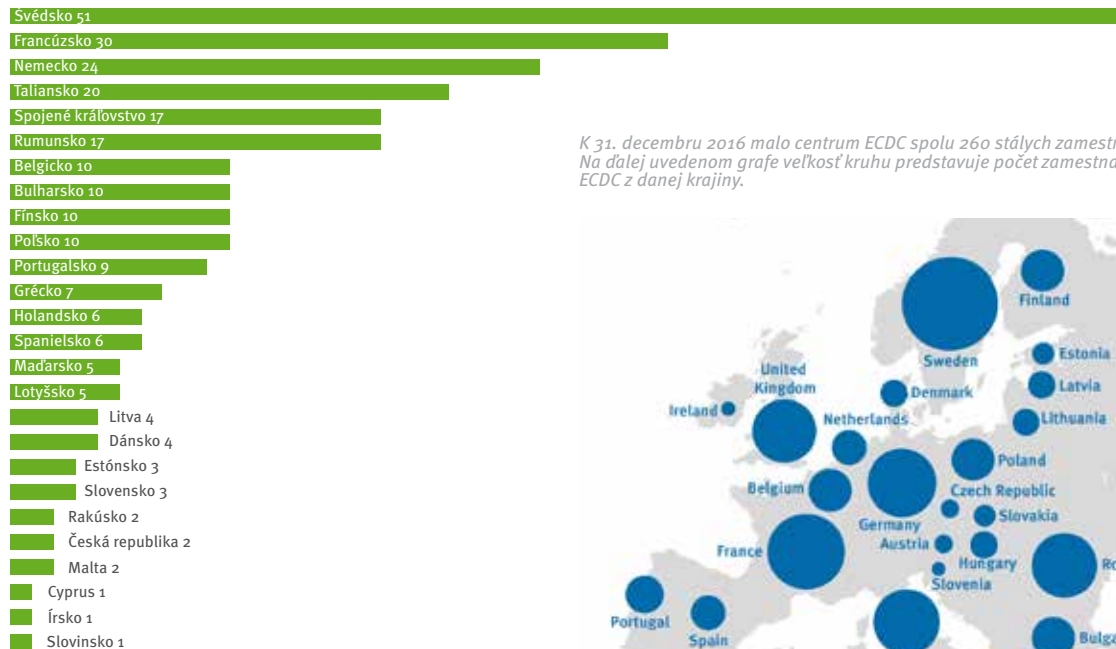
Ku skutočnému sťahovaniu dôjde na jar roku 2018.

Stará budova školy Tomtebodaskolan, ktorá bola dokončená v roku 1888 a dodatočne upravená tak, aby v nej mohlo sídliť centrum ECDC, bude uvoľnená začiatkom roku 2018.

ECDC v číslach

Zloženie personálu centra ECDC podľa národností

K 31. decembru 2016 malo centrum ECDC spolu 260 stálych zamestnancov. Na ďalej uvedenom grafe veľkosť kruhu predstavuje počet zamestnancov centra ECDC z danej krajiny.

Európske centrum pre prevenciu

a kontrolu chorôb (ECDC)

Poštová adresa:

Granits väg 8, SE-171 65 Solna, Švédsko

Adresa pre návštevy:

Tomtebodavägen 11A, 171 65 Solna, Švédsko

Tel. +46 858601000

Fax +46 858601001

<http://www.ecdc.europa.eu>

Agentúra Európskej únie

<http://www.europa.eu>

